

А. А. Кондрацький (Київ)

Друга Всеукраїнська джерелознавча науково-практична конференція з нагоди 75-річчя УВО

Конференція відбулася 28 — 29 травня 1995 р. в м. Вінниці. Вона була присвячена деяким питанням історії боротьби українського народу з комуністичним тоталітаризмом.

Конференцію підготували Всеукраїнське товариство політв'язнів і репресованих, Організація українських націоналістів, Спілка офіцерів України, Спілка українського козацтва та ін.

Розпочалася вона багатолюдною маніфестацією і молебнем біля пам'ятного знака на честь ратних подвигів козацького полковника Івана Богуна. Потім колона маніфестантів рушила центральною вулицею міста до місця поховання січових стрільців. Перед присутніми виступили член Проводу і керівник організаційного сектора ОУН П. Д о р о ж и н с ь к и й, головний отаман Українського козацтва Д. С а г а й д а к, президент Подільського об'єднання «Благо України» А. М а х л а й та ін.

Відкрив конференцію вступним словом Є. П р о н ю к — голова Всеукраїнського товариства політв'язнів і репресованих, народний депутат України. Він, зокрема, зупинився на історичних витоках руху опору більшовицькому тоталітаризму і закликав до консолідації всіх демократичних сил України.

П. Дорожинський коротко висвітлив історію виникнення УВО і діяльність її правонаступниці ОУН — УПА.

Із змістовними, насиченими маловідомими цифрами і фактами з історії руху опору більшовицькому тоталітаризму з боку УВО, ОУН — УПА доповідями, а також роздумами щодо перспектив розбудови незалежної України виступили Л. Ф і л о н о в (Вінницький держуніверситет), М. Р о ж е н к о (професор, доктор філос. наук, заступник голови науково-методичної Ради при Всеукраїнському товаристві політв'язнів та репресованих), А. Махлай, Д. Сагайдак, М. К р а в е ц ь (професор Вінницького педінституту), О. Н и ж н и к (голова СОУ Вінниччини), С. Б і л о к і н ь (ст. наук. співроб. Інституту історії України НАН України), К. М а т в і ю к (голова товариства політв'язнів та репресованих Хмельниччини), А. К о н д р а ц ь к и й (ст. наук. співроб. Інституту історії України НАН України), А. М а л и г і н (член комісії з написання книг на тему «Поділля і Євген Коновалець», «ОУН — УПА на Вінниччині»).

Підсумовуючи заслухане, від імені оргкомітету і учасників конференції виступив колишній політв'язень М. Щ е р б а к (чл.-кор. НАН України), який зачитав ухвалу, де пропонувалось обладміністрації Вінниччини більше орієнтуватися на загальноукраїнську ідею національної єдності, для чого періодично висвітлювати в засобах масової інформації героїчні сторінки українського національно-визвольного руху, встановити пам'ятні дошки на будинках, де діяв уряд УНР та військовий штаб збройних сил України в 1919 — 1920 рр., перейменувати вулицю Леніна на вулицю Є. Коновальця, упорядкувати могили жертв більшовицького терору, надати можливість дослідникам вільно користуватися фондами спецхранів та архівів міста.

Другого дня Є. Пронюк, П. Дорожинський та А. Кондрацький зустрілися з викладачами та студентами історичного факультету Вінницького педінституту. Відбулася цікава розмова, під час якої було задано багато запитань з історії України і сучасного буття. Студенти історичного факульте-

ту виявили ініціативу створити благодійницький фонд для написання багатомної «Історії України».

Оргкомітет конференції розповсюдив серед учасників конференції та студентів вузів міста журнал «Зона», а також книги Фундації ім. О. Ольжича.

О. Б. Зотова (Київ)

Науково-теоретичні читання «Центральна Рада на тлі української революції»

16 березня відділом історії української революції та громадянської війни Інституту історії України НАН України були проведені науково-теоретичні читання, присвячені проблемі «Центральна Рада на тлі української революції». В них взяли участь співробітники Інституту, викладачі Київського державного та Київського педагогічного університетів. Офіційним дискусантом був запрошений доктор іст. наук, завідуючий відділом Інституту національних відносин і політології В. Ф. Солдатенко.

Основну доповідь зробив зав. відділом історії української революції, доктор іст. наук В. Ф. Верстюк. В ній він торкнувся основних проблем вивчення історії Центральної Ради. Насамперед, доповідач зауважив, що в його виступі буде більше запитань, ніж відповідей, бо розглядувана проблема має надзвичайно слабку наукову розробку. Але далі підкреслив, що останнім часом період української революції є предметом особливої уваги істориків. Радянська історіографія розглядала події 1917 — 1918 рр. виключно через парадизму підготовки і здійснення соціалістичної революції. Не привернула ця тема уваги і західних дослідників, бо сприймали вони Україну як частину Росії і події, особливо 1917 р., в Україні практично не розглядали як такі, що мали самостійне значення. Більш-менш послідовне вивчення і осмислення української революції здійснювалося лише істориками української діаспори. Однак і цим роботам не бракувало політичної заангажованості. Отже, наукове вивчення проблеми постало на часі.

Дослідник, який намагається неупереджено розібратися в історії Української Центральної Ради, неминуче зустрічається з великою кількістю великих і малих проблем, зауважив доповідач. Насамперед, треба з'ясувати, що ж ми розуміємо під феноменом Центральної Ради.

Потребує детального, скрупульозного дослідження, на думку В. Ф. Верстюка, національний, соціальний і просто кількісний склад Ради. Конкретні дослідження зможуть спростувати безпідставні звинувачення Ради радянською історіографією в буржуазності, націоналізмі і контрреволюції.

Взагалі ж, що стосується проблеми загального визначення Центральної Ради як громадсько-політичної і державної інституції, В. Ф. Верстюк наголосив на тому, що спроби однозначних дефініцій неминуче призведуть до спрощення і схематизації. Вихід із становища вчений бачить в необхідності здійснити чітку періодизацію історії Української Центральної Ради.

Розглянувши доповідач і проблему стосунків Центральної Ради і Тимчасового уряду, думав якої можна сформулювати так: позиція Ради свідчила про наявність гострої національної проблеми в Росії, позиція Тимчасового уряду — про небажання Центру її розв'язати. Не виключено, на думку доповідача, що в даному випадку була втрачена одна з реальних альтернатив небільшовицького розвитку Росії шляхом її децентралізації і федеративного устрою.

Доктор іст. наук В. Ф. Солдатенко торкнувся проблем, що не були достатньо висвітлені В. Ф. Верстюком. Насамперед, це постать М. С. Грушевського — ідейного натхненника і провідника української революції. Він вис-